

Algemene Onderwijsbond, Federatie van
Onderwijsvakorganisaties, CNV Onderwijs en FNV Overheid
T.a.v. de heer Evers
Postbus 2875
3500 GW Utrecht

Utrecht, 13 maart 2023

Onderwerp: Overleg nieuwe CAO VO

Geachte heren Evers, Veenstra, Boot en Klaassen,

De huidige cao loopt tot 1 mei 2023 en inmiddels hebben we met elkaar het overlegtraject ingericht om tot nieuwe cao-afspraken komen. Dat doen we in omstandigheden die moeilijk zijn. De afgelopen jaren werden gedomineerd door het coronavirus. Dat heeft veel van de scholen gevraagd. Leraren, ondersteunend personeel, schoolleiders en bestuurders hebben alle zeilen moeten bijzetten om het onderwijs op een verantwoorde wijze voort te zetten en de kwaliteit zoveel mogelijk te waarborgen. Dat is nog niet achter de rug, de gevolgen worden nog dagelijks op school ervaren. Zo is het welbevinden van leerlingen in de nasleep van corona nog steeds een belangrijk aandachtspunt, evenals de werkdruk onder de medewerkers.

Hier komt het groeiende - en naar verwachting structurele - lerarentekort bovenop. Voor vrijwel alle scholen is het alleen met veel kunst- en vliegwerk mogelijk de roosters in te vullen en te zorgen dat er een bevoegde leraar voor de klas staat. Dit tekort leidt tot een hoge(re) druk op de zittende leraren en minder tijd voor het goed voorbereiden van de lessen. Gevolg hiervan is dat het werk minder aantrekkelijk wordt met een negatief effect op de aantrekkingskracht om voor het vak van leraar te kiezen. Voorkomen moet worden dat dit alles tot een neerwaartse spiraal leidt waardoor de onderwijskwaliteit onder druk komt te staan.

Meer dan ooit vragen de huidige vraagstukken om samenwerking en vertrouwen in elkaars professie. Op school tussen schoolleiders/bestuurders en leraren, op regionaal niveau tussen schoolorganisaties onderling en op landelijke niveau tussen de vertegenwoordigende organisaties: de onderwijsbonden en de VO-raad. Alleen door samen te werken is het mogelijk de ambities voor de sector te verwezenlijken en de kwaliteit van het onderwijs voor onze leerlingen ook op de langere termijn te kunnen waarborgen.

Succesvolle samenwerking: 300 miljoen voor werkdrukverlichting

Een goed voorbeeld van een succesvolle samenwerking is het Onderwijsakkoord van april 2022. Na een langjarige lobby van de onderwijsbonden en de VO-raad is het gelukt een structurele investering van 300 miljoen euro te realiseren voor het verlagen van de werkdruk. In de vorige cao-onderhandelingen hebben we afspraken gemaakt over de besteding van dit geld.

Mede door verschillende beelden over een goede besteding van de middelen en het compromis wat hierover is bereikt, is de uitvoering van de afspraken niet eenvoudig. Schoolleiders (en ook leraren) worstelen er soms mee om een optimum te vinden in de wensen van werknemers, de continuïteit van het onderwijs en de eisen die cao-partijen hebben meegegeven.

Dit leidt ertoe dat veel van onze leden vragen om terughoudend te zijn met nieuwe beleidsrijke afspraken in de cao. Geef, zo luidt het advies, schoolleiders en leraren de ruimte om de huidige werkdrukafspraken op een goede en structurele wijze in te voeren. Zodanig dat later terugkijkend kan worden vastgesteld dat de besteding van de middelen daadwerkelijk en structureel tot werkdrukverlichting heeft geleid.

De VO-raad wil daarom in de komende periode vooral inzetten op het voortzetten en intensiveren van de ingeslagen weg in het ondersteunen van scholen om de afspraken op een goede wijze in de praktijk te brengen. Dat kan door het verzamelen en delen van goede praktijkvoorbeelden, het aanbieden van ondersteuningsmateriaal en het bijeenbrengen van schoolleiders en leraren van verschillende scholen.

In het vorige cao-akkoord hebben cao-partijen ook de onderwijstijd geagendeerd. Dat is gedaan vanuit de gedachte dat verlaging van de onderwijstijd een impuls kan geven aan de kwaliteit van het onderwijs door meer ontwikkel- en voorbereidingstijd te creëren voor het geven van betere lessen. Ook in het Onderwijsakkoord en het door sociale partners met de minister afgesproken Werkplan van december 2022 heeft de onderwijstijd een prominente plek gekregen. De VO-raad wil graag doorgaan met het nemen van initiatieven op dit terrein.

Loonontwikkeling

In de vorige cao is een structurele loonstijging van 4,75% overeengekomen. Dat is hoger dan gemiddeld in de marktsectoren is afgesproken. Een mooi resultaat dat op appreciatie in de sector kon rekenen. Maar desondanks heeft de (onverwacht) hoge inflatie in het afgelopen jaar er voor gezorgd dat onze werknemers toch aan koopkracht hebben ingeboet.

Dit koopkrachtvraagstuk is niet de enige factor die druk zet op de komende loonafspraken. Ook het leraren- en schoolleiderstekort vraagt een blijvend aantrekkelijk arbeidsvoorwaardenpakket. Dat is nodig om een sterke arbeidsmarktpositie te bemachtigen zodat het (ook) voor aankomende leraren en schoolleiders aantrekkelijk is om voor het voortgezet onderwijs te kiezen en het voor onze huidige medewerkers aantrekkelijk blijft om in de sector te blijven werken.

Tegelijkertijd is het niet aanvaardbaar dat onze leerlingen hiervan de dupe worden. Te hoge loonsverhogingen leiden ertoe dat scholen in budgettaire problemen komen en daardoor genoodzaakt zijn om met bezuinigingen (en/of minder mensen) de begroting alsnog rond te krijgen. Dat is risicovol omdat de gevolgen hiervan voor leerlingen groot zullen zijn. De kwaliteit van het onderwijs mag niet lijden onder de druk van hoge loonkosten.

Dit alles vraagt van cao-partijen om op een verantwoorde wijze naar de loonontwikkeling te kijken en de afspraken hierover niet geïsoleerd vanuit koopkracht te bezien.

Andere arbeidsvoorwaardelijke vraagstukken

Naast de bovenstaande thema's wil de VO-raad op aantal andere cao-vraagstukken voortgang boeken. In het Flankerend traject dat we vorig jaar afrondden met 60 bestuurders/schoolleiders, leraren en ondersteunend personeel kwam één onderwerp telkens weer terug: stimuleren van de professionele dialoog op school.

De professionele dialoog als instrument om verantwoordelijkheden en bevoegdheden helder te krijgen en onderling vertrouwen en samenwerking te bevorderen.

Vanuit zowel bestuurders/schoolleiders als leraren werd het huidige taakbeleid vaak als een 'hick-up' genoemd om dit te realiseren. De VO-raad wil daarom graag afspraken maken over het wegnemen van belemmeringen in de cao ten aanzien van de professionele dialoog en taakbeleid.

Een ander belangrijk thema betreft het accommoderen van startende leraren. De cijfers laten zien dat het aandeel startende leraren dat na enkele jaren het onderwijs de rug toekent groot is. Hier valt winst te boeken, met name in betere begeleiding en ondersteuning in die eerste periode van het leraarschap. In de cao zijn hierover afspraken gemaakt. De VO-raad wil die opnieuw bezien en nagaan of aanpassing kan bijdragen aan de behoeften van de starters.

Ook de positie van de schoolleider vraagt aandacht in onze gesprekken. De VO-raad wil graag met u overleggen hoe schoolleiders zo goed mogelijk kunnen worden gefaciliteerd om – in de huidige uitdagende context – te kunnen doen waarvoor ze staan opgesteld: het organiseren van het best denkbare onderwijs.

Verder wil de VO-raad met u kijken naar de bovenwettelijke uitkeringen en de bepalingen omtrent het sociaal statuut. Bij sociale zekerheid gaat het om de vraag hoe de periode waarin mensen buiten het arbeidsproces staan zo kort mogelijk kan zijn. Een korte periode is beter voor de mensen zelf en voor de sector die deze mensen, gezien de arbeidsmarktproblematiek, heel goed kan gebruiken. De middelen die nu worden uitgegeven voor inkomensondersteuning bij langdurige inactiviteit zijn naar onze mening beter te besteden, gericht op het zoveel mogelijk benutten van het potentieel in de arbeidsmarkt.

Tenslotte merkt de VO-raad op dat de vergoeding woon-werkverkeer een gespreksonderwerp is in de achterbannen. Het niveau dat in de cao is opgenomen blijft achter bij de kostenontwikkeling en de fiscale mogelijkheden. Verbetering hiervan is een veel gehoorde wens. De VO-raad stelt daarom voor te bezien of daartoe mogelijkheden zijn in de afweging met andere uit de nieuwe cao-afspraken voortkomende kosten.

Naast bovengenoemde onderwerpen behoudt de VO-raad zich het recht voor om tijdens de onderhandelingen nog enkele andere onderwerpen aan te kaarten, bijvoorbeeld als bespreking daarvan in het technisch overleg niet tot een gezamenlijke oplossing heeft geleid.

De komende cao-onderhandelingen vinden plaats in een turbulente (onderwijs)omgeving. Het is daarom misschien wel meer dan ooit van belang dat sociale partners elkaar opzoeken en samenwerken in de voorliggende vraagstukken en uitdagingen. Met deze insteek gaat de VO-raad het cao-overleg in en ziet uit naar constructieve besprekingen.

Met vriendelijke groet

Olaf Peek
Voorzitter werkgeversdelegatie VO-raad